

Smjernice za zaštitu prava djece

Politika Mreže mladih Hrvatske

Uvod

Dijete je oduvijek bilo ličnost čije je ispunjavanje potreba ovisilo o odraslima, no tek u ne tako davnoj prošlosti, početkom 20. stoljeća, dijete se počinje percipirati kao subjekt svog odrastanja. Subjekt odrastanja pretpostavlja da se na dijete počne gledati kao na ključnog aktera u procesu njegova razvoja i odrastanja, čiji se interesi i potrebe trebaju uvažavati, a čiji se najbolji interes treba staviti na prvo mjesto prilikom donošenja odluka i provođenja aktivnosti u kojima se radi s djecom ili o djeci. Usporedno s tim procesom, razvija se i ideja i sustav ostvarivanja i pristupa ljudskim pravima djece. Nekoliko dimenzija utječe na razvoj sustava zaštite dječjih prava. S jedne strane, to su demografski podaci koji ukazuju na značajnu promjenu u sastavu obitelji (smanjuje se stopa nataliteta te posljedično i broj djece po obitelji). Promjena dolazi i u motivaciji obitelji da imaju djecu: roditelji „žele“ imati djecu, odnosno djeca više ne predstavljaju radnu snagu. Na taj način, roditelji pridaju djetetu dio njegova subjektiviteta.

Povijesni razvoj djeteta kao subjekta svog odrastanja, pokrenuo je procese kojima se pažnja posvećuje posebnoj zaštiti djeteta i njegovih potreba. Popisivanjem djetetovih potreba razvio se sustav djetetovih prava i odgovornosti. Dijete kao subjekt i nositelj prava, stavlja određene odgovornosti i prava pred odrasle, ali i dužnosti pred države. Maleš, Milanović i Stričević (2003: 13)¹ navode: „Koncept djeteta kao nositelja prava za odrasle je teško prihvatljiv, jer se djeca tradicionalno vide kao osobe koje trebaju zaštitu, a manje kao one koje imaju prava i mogu djelovati“. Ovakva promjena viđenja djeteta kroz povijest zahtijevala je promjene na nekoliko razina, a procesi kojima se nastoji osnažiti sustav dječjih prava i dalje traju.

Jedan od načina kako Mreža mladih Hrvatske nastoji doprinijeti ostvarivanju dječjih prava je ovaj dokument, koji navodi smjernice za odrasle - kako se odnositi prema i u sklopu aktivnosti koje uključuju direktan rad s djecom.

¹ Maleš, D., Milanović, M., Stričević, I. (2003). *Živjeti i učiti prava*. Zagreb: Centar za istraživanje, izobrazbu i dokumentaciju u obrazovanju za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

Temelj Smjernica

Temelj smjernica Mreže mladih Hrvatske, kojima se opisuju ponašanja odraslih prilikom aktivnosti koji uključuju direktan kontakt s djecom, je Konvencija o pravima djeteta.

Konvencija o pravima djeteta usvojena je na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. studenog 1989. godine te sadrži univerzalne standarde koje država stranka Konvencije (tj. ona koja ju je potpisala i ratificirala) mora jamčiti svakom djetetu. U dokumentu se uglavnom govori o obavezama odraslih i brojnih društvenih čimbenika u odnosu prema djetetu, ostvarivanju njegovih potreba i njegovoj zaštiti pri čemu dijete ima status subjekta, kao nositelja svih prava i odgovornosti. Poseban značaj Konvencije jest što pretpostavlja prelazak s deklarativnog određivanja ciljeva (Deklaracija o pravima djeteta) na obvezujuće međunarodno pravno zakonodavstvo (Maleš, Milanović i Stričević, 2003). Bitno obilježje djetetovih prava, a time i Konvencije, jest da su ona „namijenjena djeci kao njihovim jedinim ovlaštenicima, da im pripadaju bez ikakvih ograničenja te da pokrivaju sva područja životnih odnosa djeteta“ (Aliničić et al., 2007: 224)².

Odbor za prava djeteta UN-a identificirao je četiri načela sadržana u Konvenciji o pravima djeteta:

- Načelo nediskriminacije (čl.2.);
- Načelo prema kojem svako dijete ima pravo na život i razvoj (tjelesni, emocionalni, psihosocijalni, kognitivni, društveni i kulturni) (čl.6.);
- Načelo najboljeg interesa djeteta (čl.3.);
- Načelo slobode iznošenja mišljenja (čl.12.).

Načela nastoje objediniti zahtjev prema odraslima da pri donošenju odluka ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, imaju na umu dobrobit djeteta, važnost jednakog pristupa svakom djetetu te aktivno sudjelovanje djeteta u rješavanju tih pitanja, s ciljem optimalnog djetetovog razvoja. Pritom *najbolji interes djeteta* uključuje nekoliko kriterija: potrebe djeteta (koje su i u kakvom međusobnom odnosu stoje), volju roditelja (element poznavanja djeteta i djetetova povjerenja prema njima) i standardno ponašanje (kriterij prosječnog, uobičajenog i poželjnog postupanja koji se temelji na idealnim premisama) (Aliničić et al., 2007). Izraz *dobrobit djeteta* odražava „sveukupni, optimalni status djeteta u odnosu na njega samoga i druge subjekte“ (Aliničić et al., 2007: 237).

Smjernice Mreže mladih Hrvatske za zaštitu djece uključuju sva četiri načela na kojima se temelji Konvencija, s posebnim naglaskom na tome da sve aktivnosti s djecom ili o njima budu provedene za dobrobit djeteta.

² Aliničić, M. et al. (2007). *Obiteljsko pravo*. Zagreb: Narodne novine d.d.

Smjernice

Elementi politike za zaštitu djece Mreže mladih Hrvatske grupirani su u 6 temeljnih područja: zaposlenici, edukacija i treninzi, istraživanja, struktura vođenja, komunikacija o djeci i reakcija na situacije kršenja prava djece. Smjernice za svako područje prikazane su u nastavku u tablici.

<p>Zapošljavanje, zaposlenici i volonteri</p>	<p>Svi zaposlenici i volonteri njeguju vrijednosti poštivanja dostojanstva drugog koje se temelje na Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te Konvenciji o pravima djeteta.</p> <p>Svi zaposlenici su upoznati sa Smjernicama za zaštitu djece Mreže mladih Hrvatske.</p> <p>Novi zaposlenici i svi volonteri su se dužni upoznati sa Smjernicama za zaštitu djece Mreže mladih Hrvatske.</p>	
<p>Edukacije i treninzi</p>	<p>Na kojima sudjeluju djeca</p>	<p>Kurikulum treninga/edukacija će biti izrađen u skladu s kronološkom dobi djeteta te će pritom uzeti u obzir koje informacije su dostupne i prihvatljive za djecu te dobi.</p> <p>Odabir sudionika/ica edukacija neće biti diskriminatoran.</p> <p>Prilikom odabira sudionika/ica te provedbe treninga obratiti će se posebna pažnja djeci koja imaju posebne potrebe.</p> <p>Svoj djeci će se objasniti razlog i cilj edukacije/treninga.</p> <p>U okviru provedbe treninga/radionica poštuju se djetetova osnovna prava koja posebno dolaze do izražaja u ovakvom tipu aktivnosti: pravo na privatnost, pravo na slobodu izražavanja, pravo na informaciju, pravo na sudjelovanje, pravo na zaštitu od nasilja.</p> <p>Djeci će se omogućiti emocionalna/savjetodavna podrška u slučaju emocionalne reakcije na temu na kojoj se radi.</p> <p>Treneri/facilitatori su se dužni upoznati sa Smjernicama za zaštitu djece Mreže mladih Hrvatske.</p> <p>Treneri/facilitatori će poštivati pravo na privatnost djece, te sve informacije koje će čuti/saznati za vrijeme edukacije neće dijeliti van užeg projektnog tima.</p> <p>Ukoliko tijekom edukacije dođe do kršenja dječjih prava, treneri/facilitatori će reagirati na nastalu situaciju u skladu s tim što je u tom trenutku u najboljem</p>

		interesu djeteta.
	U organizaciji MMH	U okviru edukacija čije su teme bliske temi prava i odgovornosti djece, stvorit će se atmosfera u kojoj će se moći učiti i raspravljati o pravima djece.
Istraživanja	Sa djecom	<p>Prilikom provedbe istraživanja u koja su uključena djeca, provodit će se Etički kodeks istraživanja s djecom³.</p> <p>Svoj djeci će biti objašnjena svrha i cilj istraživanja, razlog njihovog sudjelovanja na način koji je njima razumljiv i prihvatljiv.</p> <p>Svoj djeci će biti objašnjeno da je njihovo sudjelovanje dobrovoljno i da mogu odustati u bilo kojem trenutku.</p> <p>Svi podaci dobiveni prilikom istraživanja s djecom će biti sačuvani na sigurnom mjestu te dostupni samo užem istraživačkom/projektnom timu.</p> <p>Prilikom provedbe istraživanja o djeci, posebna će se pozornost posvetiti sljedećim pravima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pravo nediskriminacije djece (čl. 2.) • Zaštita najboljeg interesa djeteta (čl. 3.) • Pravo djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja u stvarima koje ga se tiču te njegovo uvažavanje u skladu s dobi i zrelosti djeteta (čl. 12.) • Pravo na slobodu izražavanja (čl. 13.) • Pravo na slobodu misli i savjesti (čl. 14.) • Pravo na zaštitu privatnosti, prepiske te ugleda i časti (čl. 16.) • Pravo na pristup obavijestima i materijalima radi promicanja djetetove dobrobiti i zdravlja (čl. 17.) <p>Svi istraživači su dužni upoznati se sa Smjernicama za zaštitu djece Mreže mladih Hrvatske</p>
	O djeci	Prilikom objave rezultata istraživanja koja govore o djeci, imat će se na umu temeljna načela Konvencije o pravima djeteta, posebice oni rezultati koji su u najboljem interesu djeteta.

³ <http://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2013/12/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf>

<p>Struktura upravljanja</p>	<p>Osobe koje upravljaju organizacijom dužne su se upoznati sa Smjernicama za zaštitu djece Mreže mladih Hrvatske.</p> <p>Osobe koje upravljaju organizacijom prate i evaluiraju u kojoj se mjeri preporučene Smjernice ostvaruju u radu pojedinaca i organizacije u cijelosti.</p> <p>Osobne i privatne informacije o djeci, dobivene kroz direktni kontakt sa djecom, čuvane su i dijeljene samo s onima koji se nužno moraju s njima upoznati.</p>
<p>Komunikacija o djeci</p>	<p>Za objavu bilo kakvih fotografija na kojima su djeca, kao i za fotografiranje djece, tražit će se informirani pristanak roditelja /skrbnika /djeteta.</p> <p>Djeca će, u skladu sa svojom kronološkom dobi, dobiti mogućnost da samostalno iskažu svoje mišljenje, a ne da budu predstavljeni od strane odraslih.</p> <p>Djeca će se prikazivati na način u kojem se poštuje njihovo dostojanstvo, te u skladu s njihovim socijalnim, kulturnim i ekonomskim okruženjem.</p> <p>Djeca se neće prikazivati kao žrtve samo kako bi se izazvalo suosjećanje šire javnosti (manipulacija djecom).</p> <p>Djeca na slikama moraju biti adekvatno obučena te ne smiju biti u pozama koje su seksualno provokativne.</p> <p>Neće se odavati nikakve osobne i fizičke informacije o djeci i njihovoj lokaciji koje bi ih mogle dovesti u bilo kakve rizične situacije.</p> <p>Neće se objavljivati ništa što upućuje na bilo kakve netočne generalizacije ili diskriminaciju djece.</p>
<p>Reakcija na kršenje prava djeteta</p>	<p>Obveza je svih zaposlenika organizacije da prijave situacije kršenja djeteta odgovornim tijelima/osobama.</p> <p>Obveza je organizacije poduzeti sve odgovarajuće korake kako bi se djetetu kojem su kršena prava pružila odgovarajuća podrška i briga.</p>